

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

RĂZBOI ȘI PACE ÎN MANUALELE ȘCOLARE DE ISTORIE DIN REPUBLICA MOLDOVA ȘI ROMÂNIA (CICLUL GIMNAZIAL)

**CONDUCĂTOR DE DOCTORAT,
Prof. univ. dr. habil. Sergiu MUSTEAȚĂ**

**DOCTORAND,
Sergiu SUVAC**

**TÂRGOVIȘTE
2021**

CUPRINS

Lista abrevierilor

Lista tabelelor

Lista figurilor

Lista anexelor

Introducere

1. Problematika cercetării, actualitatea, scop și obiective
2. Stadiul cercetării
3. Sursele istoriografice
4. Teorie și metode de cercetare
5. Structura lucrării

Capitolul I. Curriculum la istorie: similitudini și diferențe

1. Reforma educației istorice în Republica Moldova
2. Reforma educației istorice în România
3. Similitudini și diferențe de curriculum la istorie în clasele a IV-a
4. Similitudini și diferențe ale curriculumului gimnazial la istorie

Capitolul II. Elaborarea, producerea și difuzarea manualelor de istorie

1. Definirea, interpretarea și rolul manualului de istorie în Republica Moldova și România
2. Elaborarea, producerea și difuzarea manualelor de istorie în Republica Moldova
3. Elaborarea, producerea și difuzarea manualelor de istorie în România

Capitolul III. Război și pace în manualele de istorie

1. Război și pace în manualele de istorie din Moldova
2. Război și pace în manualele de istorie din România
3. Menirea, rolul și locul profesorului de istorie în contextul educațional
4. Valorile culturale, naționale, europene și universale în manualele de istorie

Concluzii

Recomandări

Bibliografie

Anexe

Cuvinte cheie : război, pace, manuale de istorie, curriculum, programă școlară, editare, profesor de istorie, valori culturale, naționale, europene și universale.

REZUMAT

Problema cercetării. Modul în care este abordată predarea istoriei în Republica Moldova și România este diferită, iar acest lucru o relatează de la sine și nivelul de instruire al elevilor din ambele țări. Faptul că România este parte a familiei europene, iar Republica Moldova tinde spre aceasta, ne-a făcut să punem unele întrebări legate de această temă. Dat fiind faptul că războaiele iau naștere în mintea oamenilor, de aceea pacea trebuie „clădită în mintea acestora” scrie preambulul Actului Constitutiv al UNESCO¹. Din aceste considerente sunt formulate și întrebările cercetării noastre:

- Ce valori preiau copiii din manualele de istorie și cum influențează acestea asupra psihologiei lor?
- Care este raportul dintre război și pace în manualele de istorie?
- De ce se suprapoziționează caracterul războiului glorios și mai puțină importanță este acordată păcii?
- Cum ar trebui organizate manualele de istorie ca să valorifice pacea în măsură mai mare decât războaiele, conflictele?
- În ce mod ar trebui profesorii de istorie să prezinte războiul și pacea astfel ca să corespundă idealului social, normelor internaționale și democratice?

Căutarea răspunsurilor la aceste întrebări ne va ajuta în promovarea unei educații adecvate societăților democratice, tolerante și pașnice. Dacă am promova pacea mai mult decât războiul în manualele școlare de istorie, societatea noastră ar înregistra progrese în domeniul democrației și relațiilor sociale.

Actualitatea și importanța temei rezultă din problematica abordării conceptelor de *război* și *pace* în manualele de istorie din Republica Moldova și România. Cercetarea multilaterală a acestor aspecte este extem de utilă în contextul promovării „educației pentru o pace sustenabilă”, atât de necesară pentru societățile noastre. Deci, tema în cauză este una foarte actuală deoarece prezintă starea reală a curriculei și manualelor de istorie din Republica Moldova și România. Dezbateră și cercetarea acestei teme este importantă prin prisma comparativă și complementară între educația istorică, programele școlare, manualele de istorie din Republica Moldova și România - două state cu o istorie comună, o limbă și cultură identică, dar cu două sisteme de învățământ diferite. Elevii de gimnaziu din ambele țări sunt puși în fața faptului de a studia unii despre alții diferit și interpretabil. Rolul acestei cercetări este de a face lumină în acest sens, de a aborda critic ponderea tematică a războaielor și a păcii în manualele recente de istorie. Faptul că

¹ Maurel Chloé, *Histoire de l'Unesco. Les trente premières années*, Paris, L'Harmattan, 2010, p. 9.

reforma educației din Republica Moldova se perpetuează fără a se centra pe corectarea manualele de istorie, iar acestea sunt scrise, editate și reeditate cu erori și repetări întocmai, ne duce cu gândul că trebuie de scos în evidență acest fapt, de promovat o schimbare, una care se observă în reforma istorică din România.

Elementul de **noutate al temei** se încadrează perfect în două tendințe academice actuale – analiza internațională a manualelor și educația pentru o pace sustenabilă. Totodată, cercetarea noastră are și următoarele elemente inovatoare:

- analiza reformelor educației istorice din Republica Moldova și România,
- cercetarea comparativă a curriculumului la istorie din cele două state,
- analiza critică a manualelor de istorie din Republica Moldova și România.
- studierea conceptelor de *război și pace* în manualele de istorie din ciclul gimnazial.

Am ales studierea treptei gimnaziale din mai multe motive:

- reprezintă etapa de bază a învățământului obligatoriu în care elevilor li se dezvoltă competențe, atitudini, valori și deprinderi pentru viață;
- este perioada în care copiii generează comportamente bazate pe modele eroice, patriotice etc.;
- activez în calitate de profesor de istorie în ciclul gimnazial, ceea ce mă ajută să percep lucrurile direct, într-un ansamblu complet;
- manualele de istorie din ciclul gimnazial rămân cele mai importante surse de informare pentru elevi.

Scopul tezei este analiza comparativă a conceptelor de *război și pace* în manualele școlare de istorie din Republica Moldova și România (ciclul gimnazial).

Obiectivele cercetării:

- studierea calității reformelor educației din Republica Moldova și România și impactul lor asupra calității învățământului istoric;
- analiza critică a prevederilor curriculare la disciplina istorie, locul și ponderea elementelor privind *războaiele* și educația pentru *pace*;
- cercetarea sistemelor de elaborare, evaluare, aprobare și distribuire a manualelor de istorie din Republica Moldova și România;
- analiza comparativă a conceptelor de război și pace în manualele de istorie din Republica Moldova și România;
- elaborarea unor recomandări privind prezentarea conceptelor de *război și pace* în manualele de istorie din Republica Moldova și România.

Conceptele de *război și pace* sunt utilizate pe larg în educația istorică, inclusiv în manualele acestei discipline din care se inspiră profesorii și de unde învață elevii în procesul educațional. Deseori profesorii de istorie operează cu acești termeni fără a da importanță contextelor în care discută sau analizează trecutul. Din lipsă de cunoaștere practică sau pragmatică se vorbește elevilor despre războaie fără a se pune accentul pe caracterul, consecințele dar mai ales impactul carnajelor asupra oamenilor.

Teza de doctorat este structurată în trei capitole, având fiecare dintre acestea subcapitole, și anume primul și al treilea capitol au câte patru subcapitole, iar capitolul doi are trei subcapitole. În primul capitol sunt prezentate similitudinile și diferențele dintre programele școlare la istorie, se prezintă o scurtă evoluție a disciplinei istorice în ultimii 30 de ani, în ambele state și desigur, se analizează actele curriculare în vederea stabilirii conținuturilor de război și pace în programele școlare. Capitolul doi reflectă subiectul: Elaborarea, producerea și difuzarea manualelor de istorie în ambele state evidențiându-se rolul și locul manualului de istorie în procesul educațional. Aici, pe baza unor interviuri cu persoane responsabile domeniului și lucru în arhivă, am prezentat etapizat, cum erau elaborate manualele de istorie. Capitolul trei oglindește analiza conținuturilor manualelor de istorie de pe ambele maluri ale Prutului, iar aici scotem în evidență aspectele comparative de interpretare ale conceptelor de *război și pace* în manuale. Lucrarea se încheie cu o serie de concluzii, recomandări, surse bibliografice și câteva anexe.

Concluzii

Război și pace, două subiecte sensibile pe care interpretându-le nu facem altceva decât să ne capteze atenția în procesul de cultivare a atitudinilor copiilor. Ei sunt viitorul societății omenești, viitorul acestei țări, iar valorile lor de mâine, sunt practicile noastre predate azi. În actele curriculare analizate în capitolul dat, există un dezechilibru numeric, o preponderență a practicilor războiului, a luptei de emancipare, de eliberare, a conflictelor, a crimelor împotriva umanității etc. Suntem conștienți de impactul negativ al acestor fenomene și este cazul să educăm elevii pentru a nu se mai ajunge la asemenea atrocități. Dar oare nu facem noi asta prin promovarea păcii, prin toleranță, prin multiculturalism, interdisciplinaritate etc? De ce să nu oferim copiilor și o alternativă precum includerea unor subiecte de conviețuire pașnică a naționalităților de pe un continent, exemple în care oamenii s-au unit pentru un scop nobil? Există probleme diverse în societate, iar noi prin prisma aflării noastre în fața clasei de elevi suntem obligați să-i punem în fața alegerii unor valori plauzibile.

Reforma curriculară în R. Moldova a parcurs, începând cu mijlocul anilor 90, șase etape esențiale fiecare cu abordările de rigoare descrise în text. Evoluția aspectelor istorice este una

lentă caracterizându-se prin conflicte între istoricii cu diferite viziuni, între istorici și autorități și nu în ultimul rând, între așteptările sociale ale elevilor și oferta dată de organele de resort, care deseori întârzia în reforma educațională.

În reforma curriculară românească concretizăm un echilibru de valori și dimensiuni ale istoriei promovate de mai multe generații de programe. Alternanța elementelor didactice, exemplelor și studiilor de caz propuse oferă un caracter dinamic al disciplinei istorice care este supus schimbărilor contemporane cu vaze propuneri și soluții progresiste. Așa cum am mai menționat este valorificată gândirea elevilor, punându-se accent pe studii de caz și studii comparative astfel pentru a se ajunge la cea mai corectă soluție de problemă istorică.

Stabilim că problema manualelor de istorie din România își vede capătul rezolvării comparativ cu cele din Republica Moldova. Este evident neplăcută situația difuzării în școlile moldovenești a manualelor elaborate în anii 96'-97' până în anii 2015, când s-a dat startul editării noilor manuale mai cu seamă de istorie. Cert este, că autorii manualelor de istorie au dat tot ce prezintă- democrație, interpretare obiectivă, concentrație maximă pe subiecte sensibile și posibilități de cercetare și studii de caz tematice. Cu toate micile dileme apărute, manualele de istorie din România, nu vor mai fi subiect de discuții pentru următorii ani. Datorită instituțiilor abilitate în elaborarea manualelor s-au aprobat metodologii de elaborare, evaluare și difuzare a manualelor care pun în capul mesei concurența, expertiza și eticheta acestor produse dar și a autorilor.

Manualele de istorie reprezintă un set de mijloace didactice care însumează conținuturile din curriculumul școlar/programele școlare la istorie devenind un act operațional pentru elev și cadru didactic. Este cel mai esențial mijloc de informare, sursa primară pentru elevi. Diferența de organizare administrativă și instituțională a statelor noastre face și mai interesantă cercetarea aspectelor respective. În Republica Moldova cât și în România persistă, în viziunea profesorilor, editorilor, litigii care afectează buna organizare educațională. Cert este că lucrurile sunt mișcate din loc în scopuri evolutive.

Cercetând manualele de istorie avem posibilitatea de a cunoaște, și interpreta evenimente, documente, legende istorice, ilustrații în care identificăm concepte de război și pace. Manualul de istorie oferă curiozități care contribuie la îmbogățirea spirituală a copiilor de vârstă școlară.

Elementele de război și pace sunt concentrate în manuale ca reprezentări ale trecutului și existenței unor civilizații. Fiecare manual își are aportul său la crearea atitudinilor elevilor față de trecut doar că acestea deseori sunt depășite prin modul de interpretare al conceptelor. În manuale se caută un echilibru în prezentarea părților componente ale unor subiecte istorice iar lipsa unor modele duce la eșec. Manualele de istorie din Republica Moldova sunt învechite la propriu și la

figurat. Tipărite la începutul anilor 2000, acestea rămân în urmă din punctul modernizării și reconceptualizării disciplinei. Prezentarea războaielor fără tratate de pace crează impresii greșite despre evenimentul în sine. Deci, unele constatări și concluzii ar fi:

- prezentarea unui număr mult mai mare a conceptelor de război decât de pace,
- numărul limitat de ilustrații crează impresii goale despre manuale,
- calitatea ilustrațiilor existente este una foarte joasă ce riscă a fi greu descifrate, mărimea ilustrațiilor este una invers proporțională cu necesitățile și caracterul estetic al manualului,
- abordarea rigidă a conflictelor sub formula cauze-desfășurare-consecințe și lipsa de legături contextuale în raport cu existențe paralele din timpul războaielor,
- războaiele scot în evidență eroi, victorii dar nu pace și schimbări sociale,
- se prezintă prea mult text de bază și mai puține elemente dinamice: grafice, tabele, scheme, imagini, documente, curiozități, ghicitori, legende, mituri, caricaturi, efecte,
- toate manualele destinate la aceeași clasă (chiar dacă au fost scrise în ani diferiți) fac trimitere la aceleași surse documentare, lipsind diversitatea și varietatea acestora,
- în unele ediții ale manualelor cum este cazul celui de a V-a, descoperim teme întregi copiate din edițiile mai vechi,
- în unele manuale sunt prezentate subiecte războinice părtinitoare, așa cum este cazul Cruciadelor discutate în manualul de clasa a VI-a,
- aglomerare de războaie descrise fără a fi comparate, apreciate sau structurate în dependență de consecințe și importanță,
- autorii fac trimiteri la războaie lipsite de afecțiune și importanță pentru spațiul românesc precum este Războiul țăranesc din China (1628-1645), Războiul opiumului dintre China și Anglia (1840-1842), etc.,
- abordări cronologice eronate precum este cazul Tratatului de pace de la București din 1812 scris eronat în 1821,
- prezentarea unor subiecte importante într-un format restrâns precum este cazul Primului Război Mondial, prezentat pe o jumătate de pagină,
- escaladarea unor conflicte de un interes național sub forme părtinitoare sau prezentarea acestora superficial, precum este cazul Războiului de pe Nistru din 1992,

Astfel, stabilim multiple probleme de abordare a conceptelor de război și pace. Comparând contextul în manualele de istorie din România am stabilit o serie de asemănări și deosebiri care fac obiectul de studiu. În urma analizei acestor manuale putem conchide următoarele:

- manualele de istorie sunt actuale, editate după ultima reformă curriculară la disciplină,
- se prezintă mai multe manuale pentru fiecare clasă, excepție făcând manualul de istorie destinat clasei a VI-a,
- se pun accent pe valorile naționale, la fiecare început de manual fiind prezente simbolurile statului: Imnul, Drapelul și Stema României,
- manualele prezintă competențele generale și specifice ale fiecărei clase gimnaziale și o matrice de specificare a acestora,
- fiecare manual prezintă o evaluare inițială și mai multe sumative în dependență de numărul unităților abordate,
- conceptele de război și pace se prezintă mai întâi ca adevăr și legendă, concept și trăire apoi ca eveniment și tratat,
- aceste elemente se prezintă sub diverse aspecte și în diverse rubrici: dicționar, analize, documente, aplicații, curiozități, ghicitori, ateliere, etc.
- se oferă mai multe ilustrații în acest sens cu o calitate și claritate înaltă,
- manualele au în set și forma electronică a acestora care vine cu animații și trimiteri la surse web,
- autorii fac trimiteri la unele surse exacte în care elevii pot descoperi detalii inedite despre subiectele de război și pace,
- unele sarcini sunt pealocuri complicate pentru determinarea caracterului războaielor sau a condițiilor în care se găseau eroii acelor timpuri,
- se îmbină cultura și arta cu războiul și mitologia,
- unele războaie se reflectă succint sau chiar se prezintă doar denumirea acestora și cronologia,
- tratatele de pace deseori se transpun prin prisma unor studii de caz și ateliere,
- se evită unele războaie importante pentru parcursul istoriei românilor așa cum este cazul Războiului de pe Nistru din 1992,
- prezentarea filosofică a unor unități de învățare precum „Lumea în război” crează impresii apocaliptice pentru elevi, în timp ce realitatea era paralelă și nu cuprindea spațiul global în totalitate,
- se prezintă unele scene „rupte de realitate” precum este imaginea pe o întreagă pagină a exploziei unei bombe atomice, ilustrație care poate afecta emoțional elevul de gimnaziu în special unii cu CES (Cerințe Educaționale Speciale).

La toate scenariile prezentate și difuzate în manualele de istorie profesorul de istorie este cel care trebuie să facă lumină. Clarificarea dilemelor, întrebărilor și situațiilor neprevăzute în

timpul orelor de istorie stau în mâinile celui care devine formator de valori și comportamente. În era schimbărilor și modernizărilor concepțiilor despre lume, profesorul de istorie este cel care are menirea de a îndruma corect. Deseori în actele educaționale observăm reflectarea necesităților educaționale prin prisma obligativității cadrelor didactice și nu prin dorința, sugestia și perseverența acestuia. Se constată că procesul educațional istoric se desfășoară în jurul profesorului de istorie și nu a elevului așa cum ar trebui să fie.

Putem afirma că manualul de istorie este conceput pentru a transmite elevilor datele esențiale ale istoriei propriei lor etnii, dar insistându-se nu pe războaie și cuceriri, necesare și ele a fi cunoscute, dar ca triste experiențe, ci pe treptata alcătuire a zestrei de spiritualitate și civilizație. Numai în așa mod vom aborda ansamblul de valori necesare pentru o existență pașnică în raport cu semenii noștri. Valorile naționale, europene și universale reprezintă niște idei și credințe importante pentru comunitatea întreagă, care devin practici concrete prin comportamentul oamenilor. Asemenea valori sunt: libertatea, toleranța, cultura, egalitatea în fața legii, patrimoniul cultural, pacea etc. Valorificarea trebuie făcută prin prisma manualelor de istorie fiindcă doar așa se poate realiza tocmai prin accentuarea unei atenții către problemele evoluției civilizației, a contribuțiilor națiunilor, a schimburilor lor pe acest plan și nu prin descrierea tactică a conflictelor.

MINISTRY OF EDUCATION
“VALAHIA” UNIVERSITY OF TARGOVIȘTE
IOSUD – DOCTORAL SCHOOL OF ECONOMICS
AND HUMANITIES
FUNDAMENTAL FIELD *HUMANITIES*
DOMAIN *HISTORY*

**THE WAR AND THE PEACE IN THE HISTORY SCHOOL
BOOKS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND ROMANIA
(GYMNASIUM CYCLE)**

**PHD SUPERVISOR, Prof.
univ. dr. habil. Sergiu
MUSTEAȚĂ**

**CANDIDATE,
Sergiu SUVAC**

CONTENTS

List of abbreviations

List of tables

List of figures

List of annexes

Introduction

1. The research issues, topicality, purpose and objectives
2. The research stage
3. The historiographical sources
4. The research theory and methods
5. The structure of the study

Chapter I. Curriculum in history: similarities and differences

1. The reform of historical education in the Republic of Moldova
2. The reform of historical education in Romania
3. The similarities and differences of curriculum in history in the fourth grade
4. The similarities and differences of the gymnasium curriculum in history

Chapter II. The development, production and dissemination of history textbooks

1. The definition, interpretation and role of the history school books in the Republic of Moldova and Romania
2. The development, production and dissemination of history school books in the Republic of Moldova
3. The elaboration, production and dissemination of history school books in Romania

Chapter III. The war and peace in history school books

1. The war and peace in the history school books of Moldova
2. The war and peace in the history school books in Romania
3. The purpose, role and place of the history teacher in the educational process
4. The national, european and universal cultural values in history school books

Conclusions

Recommendation

Bibliography

Annexes

Keywords: war; peace; history schoolbooks; curriculum; editing; history teacher; national, european and universal cultural values.

SUMMARY

The research problem.

The teaching of history approach in the Republic of Moldova and Romania is different, and this is related to the level of education of students from both countries. The fact that Romania is part of the European family, and the Republic of Moldova tends towards it, made us ask some questions related to this topic. Since wars are born in people's minds, peace must be "built-in their minds," writes the preamble to the UNESCO Constitution¹. For these reasons our research questions are formulated:

- What values do children take from history schoolbooks and how do they influence their psychology?
- What is the relationship between war and peace in history schoolbooks?
- Why is the glorious character of war overestimates and less importance is given to the peace?
- How should history school books be organized to value peace more than wars and conflicts?
- How should history teachers present war and peace in such a way as to conform to the social ideal, international and democratic norms?

Finding the answers to these questions will help us to promote an education that is appropriate to democratic, tolerant and peaceful societies. If we promoted peace more than war in history school books, our society would make progress in the field of democracy and social relations.

The actuality and importance of the topic result from the issue of approaching the concepts of war and peace in history school books in the Republic of Moldova and Romania. Multilateral research on these issues is extremely useful in the context of promoting the "education for sustainable peace" so necessary for our societies.

So, the topic is a very current one because it presents the real state of the history curriculum and school books in the Republic of Moldova and Romania. The debate and research of this topic is important through the comparative and complementary prism between historical education, school curricula, history textbooks from the Republic of Moldova and Romania - two states with a common history, an identical language and culture, but with two different education systems. Gymnasium students in both countries are faced with the fact that

they study about each other differently and interpretably. The role of this research is to shed light on this, to critically address the thematic weight of wars and peace in recent history school books.

The fact that the education reform in the Republic of Moldova is perpetuated, without focusing on correcting history textbooks, and they are written, edited and re-edited with errors and repetitions exactly, leads us to think that this fact must be highlighted, to promote change, one that is observed in the historical reform in Romania.

The element of **novelty of the theme** fits perfectly into two current academic trends - international textbook analysis and education for sustainable peace. At the same time, our research has the following innovative elements:

- the analysis of historical education reforms in the Republic of Moldova and Romania,
- the comparative research of the history curriculum of the two states,
- the critical analysis of history textbooks in the Republic of Moldova and Romania.
- studying the concepts of *war and peace* in the history school books of the gymnasium cycle. I chose to study gymnasium curriculum for several reasons:
 - represents the basic stage of compulsory education in which students develop skills, attitudes, values and habits for life;
 - is the period in which children generate behaviours based on heroic, patriotic models, etc ;
 - I work as a history teacher in the gymnasium cycle, which helps me to perceive things directly, in a complete ensemble;
 - the history school books from the gymnasium cycle remain the most important sources of information for the students.

The aim of the thesis is the comparative analysis of the concepts of war and peace in history textbooks in the Republic of Moldova and Romania (gymnasium cycle).

Research objectives:

- studying the quality of education reforms in the Republic of Moldova and Romania and their impact on the quality of historical education;
- critical analysis of the curricular provisions in the discipline of history, place and importance of the elements regarding *wars and peace* education;

- research of the systems for elaboration, evaluation, approval and distribution of history textbooks from the Republic of Moldova and Romania;

- comparative analysis of the concepts of *war and peace* in history school books in the Republic of Moldova and Romania;

- the elaboration of some recommendations regarding the presentation of the concepts of *war and peace* in the history school books from the Republic of Moldova and Romania.

The concepts of war and peace are used in historical education, including school books of this discipline that inspire teachers and where students learn in the educational process. History teachers often operate on these terms without giving importance to contexts in which they discuss or analyze the past. Due to the lack of practical or pragmatic knowledge, the teacher talks to the students about wars without emphasizing the character, the consequences and especially, the impact of the carnage on people.

The doctoral thesis is structured in three chapters, each of which has subchapters, the first and third chapters have four subchapters, and the second chapter has three subchapters. The first chapter presents the similarities and differences between the school curricula in history, presents a brief evolution of the historical discipline in the last 30 years, in both states and, of course, analyzes the curricular acts to establish war and peace content in school curricula. Chapter two reflects the subject: Development, production and dissemination of history school books in both states highlighting the role and place of the history school book in the educational process. Here, based on interviews with people in charge of the archive, we presented step by step, how the history school books were elaborated. Chapter three mirrors the analysis of the contents of history schoolbooks on both banks of the Prut. Here we highlight the comparative aspects of interpreting the concepts of war and peace in schoolbooks. The work ends with a series of conclusions, recommendations, bibliographic sources and some annexes.

Conclusions

War and peace - two sensitive topics when interpreted we capture our attention in the process of developing children's attitudes. They are the future of human society, the future of this country, and our practices taught today build their values of tomorrow. In the curricular acts analyzed in this chapter, there is a numerical imbalance, a preponderance of the practices of war, the fight for emancipation, liberation, conflicts, crimes against humanity, etc. We are aware of the negative impact of these phenomena and it is time to educate students to avoid

such atrocities. But don't we do this by promoting peace, tolerance, multiculturalism, interdisciplinarity, etc.? Why not offer children an alternative such as the inclusion of topics of peaceful coexistence of nationalities on a continent, examples in which people have united for a noble cause? There are various problems in society, and we, because of our presence in front of the class of students, are obliged to put them in front of the choice of plausible values.

Curricular reform in the Republic of Moldova has undergone, since the mid-1990s, six essential stages each with the necessary approaches described in the text. The evolution of historical aspects is a slow one, characterized by conflicts between historians with different visions, between historians and authorities and last but not least, between students' social expectations and the offer given by the authorities, which often delayed educational reform.

In the Romanian curricular reform, we observe a balance of values and dimensions of history promoted by several generations of programs. The alternation of didactic elements, examples and proposed case studies offers a dynamic character of the historical discipline that is subject to contemporary changes with different proposals and progressive solutions. As I mentioned before, the students' thinking is valued through focusing on case studies and comparative studies to reach the most correct solution to the historical problem.

We establish that the problem of history schoolbooks in Romania is coming to an end compared to those in the Republic of Moldova. It is an unpleasant situation the dissemination in the Moldovan schools of the schoolbooks elaborated in the years 96'-97 'until the years 2015, when the publishing of the new schoolbooks started, especially of history. What is certain is that the authors of the Romanian history schoolbooks gave everything they present - democracy, objective interpretation, maximum concentration on sensitive topics and possibilities for research and thematic case studies. With all the small dilemmas that have arisen, the history schoolbooks in Romania will not be the subject of discussions for the next years. Due to the institutions authorized the elaboration of the schoolbooks, methodologies for the elaboration, evaluation and dissemination of the schoolbooks were approved, which promote the competition, the expertise and the label of these products or the authors.

History schoolbooks represent a set of teaching aids that sum up the contents of the school curriculum and history curricula becoming an operational act for the student and teacher. It is the most essential means of information, the primary source for students. The difference in the administrative and institutional organization of our states makes the research of those aspects even more interesting. In the Republic of Moldova as well as in Romania, according to the vision of teachers and publishers, persist litigations that affect the good

educational organization. What is sure is that things are moving from place to place for development purposes.

By researching history schoolbooks we have the opportunity to know and interpret events, documents, historical legends, illustrations in where we can identify the concepts of war and peace. The history schoolbook offers curiosities that contribute to the spiritual enrichment of school-age children.

The elements of war and peace are presented in schoolbooks as representations of the past and the story of the existence of civilizations. Each schoolbook has its contribution to creating students' attitudes towards the past, only schoolbooks are often overtaken by the way concepts are interpreted. The textbooks seek a balance in the presentation of the parts of some historical subjects, and the lack of some good models leads to failure. The history schoolbooks of the Republic of Moldova at this chapter are outdated. Being printed in the early 2000s, they lag behind in modernizing and reconceptualizing the discipline. The presentation of wars without peace treaties creates wrong impressions about the event itself.

Below I will list some findings and conclusions:

- the presentation of a much larger number of concepts of war than of peace,
- the limited number of illustrations creates vague impressions of the schoolbooks,
- the quality of the existing illustrations is very low and may be difficult to decipher,
- the size of the illustrations is inversely proportional to the needs and aesthetic character of the manual,
- the rigid approach to conflicts in the form of causes-development-consequences and the lack of contextual links with the parallel events during the wars,
- the wars highlight heroes, victories but not peace and social change,
- the basic text is misused to the detriment of dynamic elements: graphics, tables, diagrams, images, documents, curiosities, riddles, legends, myths, caricatures, effects,
- all schoolbooks intended for the same class (even if they were written in different years) refer to the same documentary sources, lacking their diversity and variety,
- in some editions of the schoolbooks, such as the 5th form, we find whole themes copied from older editions,

- in some schoolbooks, the subjects of war are presented from a single angle, as is the case with the Crusades discussed in the 6th form schoolbook,
- agglomeration of described wars without being compared, appreciated or structured depending on consequences and importance,
- the authors present unimportant wars for the Romanian space, such as the Peasant War in China (1628-1645), the Opium War between China and England (1840-1842), etc.,
- wrong chronological approaches as in the case of the Peace Treaty of Bucharest of 1812 written incorrectly in 1821,
- presentation of important topics in a short form such as the case of the First World War presented on half a page,
- Reporting conflicts of national interest in biased forms or presenting them superficially, as was the case of the Dniester conflict from 1992,

Thus, we identified multiple problems in approaching the concepts of war and peace in textbooks. Comparing the history textbooks from the Republic of Moldova and those from Romania, we established a series of similarities and differences that are the object of study. As a result of the analysis of these manuals we can conclude the following:

- history schoolbooks are updated, edited after the last curricular reform in the discipline,
- several schoolbooks are presented for each class, except for the history schoolbook for 6th form,
- the national values are emphasized, the symbols of the state: the Anthem, the Flag and the Coat of Arms of Romania being present at each beginning of the schoolbook,
- the schoolbooks present the general and specific competencies of each gymnasium class and a matrix specifying them,
- each manual presents an initial assessment and several summaries depending on the number of units approached,
- the concepts of war and peace are first presented as truth and legend, concept and experience, then as event and treatise,
- these elements are presented under various aspects and headings: dictionary, analysis, documents, applications, curiosities, riddles, workshops, etc.
- several illustrations of high quality and clarity are provided,
- the manuals also have in their set the electronic form that comes with animations and references to web sources,

- the authors refer to some exact sources where students can discover unique details about the topics of war and peace,
- some tasks are sometimes complicated, and it is difficult to determine the nature of the wars or the conditions in which the heroes of those times were,
- culture and art are combined with war and mythology,
- some wars are briefly reflected or even are mentioned just their name and chronology,
- peace treaties have often transposed through case studies and workshops,
- some important wars for the history of the Romanians are avoided, as an example the Dniester War of 1992,
- the philosophical presentation of learning units such as 'The World at War' creates apocalyptic impressions for students, while the reality was parallel and did not cover the entire global space,
- some “reality-broken” scenes are presented, such as the image on a whole page of the explosion of an atomic bomb, an illustration that can emotionally affect the high school student, especially some with SEN (Special Educational Requirements).

The history teacher is the one who has to shed light on all the scenarios presented and disseminated in the history textbooks. The clarification of dilemmas, questions and unforeseen situations during history classes are in the hands of the one who, in this case, becomes a trainer of values and behaviours. In the age of changes and modernizations of worldviews, the history teacher is the one who is meant to guide correctly. Often in educational acts, we observe the reflection of educational needs in terms of the obligation of teachers and not through its desire, suggestion and perseverance. It is found that the historical educational process takes place around the history teacher and not the student as it should be.

We can affirm that the history schoolbook is designed to convey to students the essential data of the history of their ethnicity, but insisting not on wars and conquests, also necessary to be known as sad experiences, but on the gradual formation of the dowry of spirituality and civilization. Only in this way we will approach the set of values necessary for a peaceful existence with our neighbors. The national, European and universal values are important ideas and beliefs for the whole community, which become concrete practices through people's behaviour. Such values are freedom, tolerance, culture, equality before the law, cultural heritage, peace, etc. The valorization of these values must be seen through the prism of history school books because this is the only way to achieve, namely, by emphasizing attention to the problems of the evolution of civilization, the contributions of nations, their exchanges in this regard and not the systematic description of the conflicts.